BUXGALTERIYA XODIMINING HUQUQ VA MAJBURIYATLARI,BANKLARDA BUXGALTERIYA XISOBINI TASHKIL QILISH ASOSLARI

Boyqobilova I. J.
SamISI Boshqa tarmoqlarda buxgalteriya hisobi va audit kafedrasi assistenti

Samadova Madina
Samarqand iqtisodiyot va servis istituti talabasi
https://doi.org/10.5281/zenodo.20084177

Annotatsiya. Banklarda buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlarini aniq belgilash hamda buxgalteriya hisobini samarali tashkil etish moliyaviy faoliyat shaffofligi va ishonchliligini ta'minlashda muhim ilmiy-amaliy muammo hisoblanadi. Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil va normativ-huquqiy hujjatlarni o'rganish usullaridan foydalanildi. Shuningdek, bank amaliyotida buxgalteriya jarayonlarini tashkil etishning mavjud holati tahlil qilinib, xodimlar funksional vazifalarining taqsimlanish darajasi baholandi. Olingan natijalar buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlari aniq belgilangan sharoitda hisob yuritish sifati oshishi, xatolar kamayishi hamda moliyaviy nazorat kuchayishini ko'rsatdi. Shu bilan birga, buxgalteriya hisobini tashkil etishda ichki nazorat mexanizmlarini takomillashtirish zarurligi asoslab berildi. Umuman olganda, tadqiqot banklarda buxgalteriya hisobining samaradorligini oshirish va boshqaruv qarorlarining ishonchliligini kuchaytirishga xizmat qilishi bilan ilmiy ahamiyat kasb etadi.
Kalit so'zlar: buxgalteriya hisobi, bank tizimi, buxgalteriya xodimi, huquq va majburiyatlar, ichki nazorat, moliyaviy shaffoflik

Аннотация. Точное определение прав и обязанностей бухгалтерского персонала в банках и эффективная организация бухгалтерского учета являются важными научно-практическими проблемами обеспечения прозрачности и достоверности финансовой деятельности. В исследовании использованы методы систематического подхода, сравнительного анализа и изучения нормативно-правовых документов. Также проанализировано текущее состояние организации бухгалтерских процессов в банковской практике и оценен уровень распределения функциональных обязанностей сотрудников. Полученные результаты показали, что в условиях четкого определения прав и обязанностей бухгалтерского персонала повышается качество учета, снижается количество ошибок и усиливается финансовый контроль. Одновременно обосновывается необходимость совершенствования механизмов внутреннего контроля в организации бухгалтерского учета. В целом, исследование имеет научное значение, поскольку способствует повышению эффективности бухгалтерского учета в банках и укреплению достоверности управленческих решений.
Ключевые слова: бухгалтерский учет, банковская система, главный бухгалтер, права и обязанности, внутренний контроль, финансовая прозрачность.

Abstract. The precise definition of the rights and obligations of accounting staff in banks and the effective organization of accounting are important scientific and practical problems in ensuring the transparency and reliability of financial activities. The study used the methods of a systematic approach, comparative analysis and the study of regulatory and legal documents. The current state of the organization of accounting processes in banking practice was also analyzed, and the level of distribution of functional responsibilities of employees was assessed. The results obtained showed that in conditions where the rights and obligations of accounting staff are clearly defined, the quality of accounting increases, errors decrease, and financial control is strengthened. At the same time, the need to improve internal control mechanisms in the organization of accounting is substantiated. In general, the study is of scientific importance in that it serves to increase the efficiency of accounting in banks and strengthen the reliability of management decisions.

Keywords: accounting, banking system, accounting officer, rights and obligations, internal control, financial transparency

KIRISH

Bank tizimi zamonaviy iqtisodiyotning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri bo‘lib, uning barqarorligi va samaradorligi moliyaviy resurslarni to‘g‘ri boshqarish, hisob-kitoblarning aniqligi hamda shaffofligiga bevosita bog‘liqdir. Shu jihatdan banklarda buxgalteriya hisobini to‘g‘ri tashkil etish va bu jarayonda buxgalteriya xodimlarining huquq hamda majburiyatlarini aniq belgilash dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Buxgalteriya hisobi bank faoliyatining barcha operatsiyalarini aks ettiruvchi asosiy axborot manbai bo‘lib, u nafaqat ichki boshqaruv qarorlarini qabul qilish, balki tashqi nazorat va moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta’minlashda ham muhim rol o‘ynaydi. Shu sababli, bank tizimida buxgalteriya jarayonlarini samarali tashkil etish moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash va risklarni kamaytirishda muhim omil sifatida qaraladi.

So‘nggi yillarda bank sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish, avtomatlashtirilgan hisob tizimlarining keng qo‘llanilishi hamda xalqaro moliyaviy standartlarga moslashish jarayonlari buxgalteriya hisobining mazmuni va tashkil etilishiga yangi talablarni qo‘ymoqda. Biroq amaliyot shuni ko‘rsatadiki, buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlari har doim ham aniq chegaralangan emas, bu esa ayrim hollarda funksional takrorlanishlar, javobgarlikning noaniqligi va hisob yuritish jarayonida xatoliklar yuzaga kelishiga sabab bo‘lmoqda. Bundan tashqari, ayrim banklarda ichki nazorat tizimlarining yetarli darajada rivojlanmaganligi buxgalteriya ma’lumotlarining to‘liqligi va ishonchliligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, mavjud ilmiy adabiyotlar va amaliy tajribalar tahlili bank buxgalteriya hisobini tashkil etish masalasida tizimli yondashuv zarurligini ko‘rsatadi, biroq xodimlarning huquqiy maqomi va funksional majburiyatlarini kompleks o‘rganish yetarlicha chuqur tadqiq etilmagan.

Shuningdek, mavjud tadqiqotlarda ko‘proq buxgalteriya hisobi metodologiyasi va moliyaviy hisobot standartlariga e’tibor qaratilgan bo‘lib, bank ichidagi buxgalteriya xodimlarining huquqiy javobgarligi, mehnat taqsimoti va ichki boshqaruv mexanizmlaridagi o‘rni yetarlicha yoritilmagan. Ayniqsa, buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlari o‘rtasidagi muvozanat, ularning qaror qabul qilish jarayonidagi vakolat darajasi hamda ichki nazorat tizimidagi ishtiroki masalalari ilmiy jihatdan chuqur tahlilga muhtoj bo‘lib qolmoqda. Bu esa banklarda buxgalteriya hisobini tashkil etishning samaradorligini oshirishga qaratilgan yangi yondashuvlarni ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi banklarda buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlarini tizimli tahlil qilish hamda buxgalteriya hisobini tashkil etishning samarali asoslarini ilmiy jihatdan asoslashdan iboratdir. Tadqiqot doirasida quyidagi savollar ko‘rib chiqiladi: bank buxgalteriya tizimida xodimlarning funksional vazifalari qanday taqsimlanadi, ularning huquqiy vakolatlari qanday belgilangan va bu jarayonlar hisob yuritish sifatiga qanday ta’sir ko‘rsatadi. Shuningdek, buxgalteriya hisobini tashkil etishda ichki nazorat mexanizmlarining o‘rni va ularni takomillashtirish yo‘nalishlari ham ilmiy tahlil obyekti sifatida o‘rganiladi. Tadqiqot natijasida bank buxgalteriya tizimida xodimlar faoliyatini tartibga solish va hisob jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qiluvchi ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqish ko‘zda tutiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Bank tizimida buxgalteriya hisobini tashkil etish, buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlarini belgilash hamda moliyaviy jarayonlarni tartibga solish masalalari iqtisodiy adabiyotlarda keng o‘rganilgan yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Umumiy ilmiy manbalarda buxgalteriya hisobi moliyaviy axborot tizimining asosiy elementi sifatida qaralib, uning vazifasi aktivlar, majburiyatlar, daromad va xarajatlarni to‘liq va ishonchli aks ettirishdan iborat ekani ta’kidlanadi. Shu bilan birga, bank sektorida buxgalteriya hisobining o‘ziga xosligi uning yuqori darajadagi tartib-intizom, tezkorlik va nazorat mexanizmlariga asoslanganligi bilan izohlanadi. Mazkur yondashuvlar bank buxgalteriya tizimining nafaqat hisob yuritish, balki moliyaviy barqarorlikni ta’minlash vositasi sifatida ham muhimligini ko‘rsatadi.

O‘zbekistonlik iqtisodchi olimlar, xususan dotsent va professorlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda banklarda buxgalteriya hisobini tashkil etish va majburiyatlar hisobini yuritish masalalari

chuqur tahlil qilingan. Saparov J.B. va Gulmuratov R.Ch.ning ishlarida bank buxgalteriya hisobi moliyaviy operatsiyalarni hujjatlashtirish, nazorat qilish va tahlil qilishga xizmat qiluvchi tizim sifatida talqin etilib, uning asosiy vazifasi aktiv va majburiyatlarni to‘g‘ri aks ettirish ekanligi asoslab berilgan . Shuningdek, To‘xtayev F.B. bank majburiyatlari hisobi va auditini takomillashtirish masalalarini o‘rganib, ichki nazorat tizimini kuchaytirish va hisob standartlariga moslikni ta’minlash zarurligini ta’kidlaydi . Abduraimov A.S. va Muminova P. kabi mualliflar majburiyatlarni tan olish mezonlari va ularning iqtisodiy mazmunini yoritib, buxgalteriya hisobida majburiyatlarning to‘g‘ri tasnifi moliyaviy hisobotlar ishonchliligini oshirishini ko‘rsatadi .

Ilmiy adabiyotlarda turli yondashuvlar ham kuzatiladi. Ayrim tadqiqotchilar buxgalteriya hisobini asosan texnik-axborot tizimi sifatida talqin qilib, avtomatlashtirish va raqamli texnologiyalarning roliga e’tibor qaratadilar, boshqalar esa uning huquqiy va tashkiliy jihatlarini asosiy omil sifatida ko‘rib chiqadilar. Xususan, ba’zi olimlar buxgalteriya xodimining javobgarligi ichki nazorat tizimi bilan uzviy bog‘liq ekanini ta’kidlasa, boshqalar vakolatlar taqsimoti va funksional mustaqillikni muhimroq deb hisoblaydi. Bu esa bank buxgalteriya tizimini tahlil qilishda yagona yondashuv mavjud emasligini ko‘rsatadi va muammoning ko‘p qirrali ekanini tasdiqlaydi.

Zamonaviy tadqiqotlarda bank buxgalteriya hisobini xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (MHXS)ga moslashtirish, ichki audit tizimini rivojlantirish hamda raqamli bank texnologiyalarini joriy etish tendensiyasi kuchayib bormoqda. Shu bilan birga, buxgalteriya jarayonlarini avtomatlashtirish orqali xatoliklarni kamaytirish va moliyaviy shaffoflikni oshirish masalalari dolzarb ilmiy yo‘nalish sifatida qaralmoqda. Biroq amaldagi tadqiqotlar ko‘proq tizimning umumiy metodologiyasiga e’tibor qaratib, buxgalteriya xodimlarining huquqiy maqomi va majburiyatlarini institutsional darajada chuqur tahlil qilmagan.

Shu bois, mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, banklarda buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlarini tizimli ravishda o‘rganish, ularni hisob jarayonlari samaradorligi bilan bog‘lash hamda ichki nazorat mexanizmlaridagi rolini aniqlash masalasi yetarlicha yoritilmagan. Aynan shu jihat ushbu tadqiqotning ilmiy asosini tashkil etadi va bank buxgalteriya hisobini tashkil etishning institutsional hamda funksional jihatlarini chuqurroq o‘rganish zaruratini asoslab beradi.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda banklarda buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlarini hamda buxgalteriya hisobini tashkil etish asoslarini o‘rganish uchun analitik va tavsifiy yondashuvga asoslangan ilmiy-tadqiqot dizayni qo‘llanildi. Ma’lumotlar manbasi sifatida tijorat banklarining ichki hisobotlari, O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki me’yoriy hujjatlari hamda ilmiy maqolalar bazasi tahlil qilindi. Tanlanma sifatida so‘nggi besh yil davomida faoliyat yuritayotgan uchta yirik tijorat bankining buxgalteriya amaliyoti ma’lumotlari o‘rganildi. Tadqiqot jarayonida qiyosiy tahlil, iqtisodiy tahlil, mantiqiy umumlashtirish va sintez usullaridan foydalanildi. Statistik tahlil uchun jadval va kontent-tahlil usullari qo‘llanilib, ma’lumotlar tizimlashtirilgan holda qayta ishlangan. Natijalarning ishonchliligini ta’minlash maqsadida ma’lumotlar triangulyatsiya usuli asosida solishtirildi. Bundan tashqari, normativ-huquqiy tahlil orqali bank buxgalteriya jarayonlarini tartibga soluvchi qoidalar o‘rganildi. Tadqiqot doirasi bank sektoridagi amaldagi amaliyotlar bilan cheklangan. Tanlanma banklar moliyaviy ko‘rsatkichlarining barqarorligi va hisobot shaffofligi mezonlari asosida maqsadli tanlab olindi. Ma’lumotlarni qayta ishlashda Excel va iqtisodiy tahlilga oid statistik funksiyalardan foydalanildi. Tahlil natijalari ichki va tashqi manbalar o‘rtasidagi moslik darajasi orqali tekshirildi. Ushbu yondashuvlar tadqiqotning ilmiy asoslanganligini kuchaytirdi. Shu bilan birga, natijalar umumlashtirildi va tizimlashtirildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Ushbu tadqiqotda banklarda buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlari hamda buxgalteriya hisobini tashkil etish asoslari bo‘yicha o‘tkazilgan tahlil natijalari quyidagi asosiy kuzatuvlarni ko‘rsatdi. Bank tizimida buxgalteriya jarayonlari asosan markazlashgan boshqaruv tamoyiliga asoslanadi, bunda xodimlarning funksional vazifalari aniq belgilangan bo‘lsa-da, amaliyotda ayrim noaniqliklar mavjudligi kuzatildi. Hisob yuritish jarayonlarida hujjatlarni rasmiylashtirish,

tekshirish va tasdiqlash bosqichlari o‘zaro bog‘langan holda amalga oshiriladi, biroq ayrim banklarda vakolatlar taqsimoti to‘liq muvofiqlashtirilmagan. Natijada buxgalteriya axborotining aylanish tezligi va aniqligiga ta’sir ko‘rsatuvchi omillar mavjud ekanligi aniqlanadi.

Tadqiqot davomida buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlari o‘rtasidagi muvozanat masalasi ham o‘rganildi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, ayrim banklarda xodimlarning javobgarlik darajasi ularning vakolat doirasiga nisbatan aniq chegaralanmagan. Bu holat hisob operatsiyalarining bajarilishida ortiqcha vaqt sarfi va ichki nazorat jarayonlarida takrorlanish holatlariga olib keladi. Shuningdek, buxgalteriya hisobi tizimida raqamli texnologiyalar qo‘llanilishi darajasi turlicha ekanligi qayd etildi. Ayrim banklarda avtomatlashtirilgan tizimlar to‘liq joriy etilgan bo‘lsa, boshqalarida yarim avtomatlashtirilgan yondashuv saqlanib qolgan. Bu farqlar hisob ma’lumotlarining qayta ishlanish tezligiga va operatsion samaradorlikka bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Bundan tashqari hujjat aylanishi jarayonida standartlashtirish darajasi yetarli emasligi ham aniqlangan.

Bank buxgalteriya tizimida ichki nazorat mexanizmlarining amaliy ishlashi tahlil qilinganda ularning samaradorligi turli darajada ekanligi kuzatildi. Ayrim banklarda nazorat jarayonlari muntazam va tizimli ravishda amalga oshiriladi, biroq boshqalarida bu jarayonlar faqat formal xarakterga ega ekanligi qayd etildi. Shuningdek, buxgalteriya hujjatlarining saqlanish va arxivlash tizimida ham farqlar mavjudligi aniqlandi. Ba’zi banklarda elektron hujjat aylanishi samarali yo‘lga qo‘yilgan bo‘lsa, boshqalarida an’anaviy qog‘oz shakli ustun hisoblanadi. Bu holat operatsion samaradorlikka bevosita ta’sir ko‘rsatadi.

Tadqiqot cheklanishlari sifatida tanlangan banklar sonining nisbatan kamligi va faqat yirik tijorat banklari ma’lumotlariga tayanilganligi qayd etiladi. Bundan tashqari, ayrim buxgalteriya jarayonlari bo‘yicha ichki ma’lumotlarning to‘liq ochiq emasligi tahlil chuqurligini ma’lum darajada chekladi. Shuningdek, statistik ma’lumotlarni standartlashtirish darajasidagi farqlar natijalarning umumlashtirilishiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli natijalar asosan mavjud ma’lumotlar doirasida talqin qilindi.

Olingan natijalar bank buxgalteriya tizimida funksional vazifalarni aniq taqsimlash va ichki nazorat mexanizmlarini kuchaytirish zarurligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, buxgalteriya jarayonlarini raqamlashtirish va avtomatlashtirish darajasini oshirish operatsion samaradorlikni yaxshilashga xizmat qilishi mumkin. Tadqiqot natijalari bank amaliyotida hujjat aylanishini optimallashtirish hamda xodimlar o‘rtasida mas’uliyat taqsimotini takomillashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi. Shuningdek, ichki audit jarayonlarini kuchaytirish orqali hisob ma’lumotlarining ishonchliligini oshirish mumkin bo‘ladi. Ushbu yo‘nalishlar bank tizimining barqarorligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Buxgalteriya xodimlarining ish yuklamasi tahlili natijalari shuni ko‘rsatadiki operatsion jarayonlarning murakkabligi turli banklarda farqlanadi. Ayrim banklarda xodimlar bir vaqtning o‘zida bir nechta funksiyani bajarishi kuzatildi, bu esa ish samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shuningdek, buxgalteriya bo‘limlari o‘rtasida axborot almashinuvi tezligi turlicha ekanligi qayd etildi. Elektron tizimlardan foydalanish darajasi yuqori bo‘lgan banklarda jarayonlar tezroq amalga oshiriladi, biroq integratsiya darajasi yetarli bo‘lmagan tizimlarda kechikishlar kuzatiladi. Bundan tashqari, xodimlarning malaka darajasi va o‘quv jarayonlarida ishtiroki ham turlicha ekanligi aniqlandi. Ayrim banklarda muntazam malaka oshirish dasturlari mavjud bo‘lsa, boshqalarida bu tizim yetarli rivojlanmagan.

Ushbu natijalar buxgalteriya tizimining tashkiliy jihatlari va inson resurslari boshqaruvi o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik mavjudligini ko‘rsatadi. Banklarda funksional bo‘linmalar o‘rtasidagi koordinatsiya darajasi buxgalteriya ma’lumotlarining aniqligi va tezkorligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bilan birga ichki reglamentlar va amaliy bajarilish o‘rtasida tafovutlar mavjud ekanligi qayd etildi. Ayrim holatlarda belgilangan tartiblar to‘liq amalga oshirilmaydi, bu esa operatsion risklarning ortishiga olib kelishi mumkin. Tadqiqot davomida ma’lumotlarni qayta ishlash jarayonlarida texnologik vositalardan foydalanish darajasi oshgani kuzatilgan bo‘lsa-da ularning to‘liq integratsiyasi hali ta’minlanmagan. Bu holat axborot tizimlarining fragmentatsiyasiga sabab bo‘lishi mumkin. Bundan tashqari buxgalteriya jarayonlarida standart yondashuvlarning to‘liq joriy etilmaganligi hisob tizimining bir xillik darajasini pasaytiradi. Natijada bank ichki boshqaruv jarayonlarida qo‘shimcha nazorat mexanizmlariga ehtiyoj

paydo bo‘ladi. Ushbu kuzatuvlar bank buxgalteriya tizimini yanada takomillashtirish zarurligini ko‘rsatadi. Shu sababli tizim samaradorligini oshirish uchun jarayonlarni standartlashtirish va avtomatlashtirish darajasini yanada rivojlantirish muhim ahamiyatga ega hisoblanadi.

Tadqiqot natijalarini umumlashtirish shuni ko‘rsatadiki bank buxgalteriya tizimida tashkiliy barqarorlik va funksional aniqlik darajasi muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Buxgalteriya jarayonlarida vakolatlar va javobgarlik o‘rtasidagi muvozanat ta’minlanishi hisob tizimining ishonchliligini oshiradi. Shu bilan birga raqamli texnologiyalar joriy etilishi jarayonlarni tezlashtirsa-da ularning samarali ishlashi uchun inson omili ham muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqot davomida aniqlangan holatlar bank tizimida ichki jarayonlarni takomillashtirish zarurligini tasdiqlaydi.

Umuman olganda o‘tkazilgan tahlillar bank buxgalteriya hisobini tashkil etish jarayonida tizimli yondashuv zarurligini yana bir bor tasdiqlaydi. Xususan hujjat aylanishi va axborot oqimi samaradorligini oshirish muhim yo‘nalish sifatida ajralib turadi. Bu esa ichki boshqaruv sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari kelgusida bank tizimida buxgalteriya jarayonlarini yanada takomillashtirish uchun asos bo‘lib xizmat qilishi mumkin. Shuningdek xodimlar malakasini oshirish va ichki nazoratni kuchaytirish ustuvor vazifa sifatida qaraladi. Bu esa tizim samaradorligini oshiradi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, banklarda buxgalteriya xodimlarining huquq va majburiyatlarini aniq belgilash hamda buxgalteriya hisobini tizimli tashkil etish moliyaviy operatsiyalar shaffofligi va ishonchliligini ta’minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Buxgalteriya jarayonlarida funksional vazifalarning to‘g‘ri taqsimlanishi, ichki nazorat mexanizmlarining samarali ishlashi hamda raqamli texnologiyalarning to‘liq joriy etilishi hisob tizimining aniqligi va tezkorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu bilan birga, amaliyotda ayrim banklarda vakolatlar va javobgarlik o‘rtasidagi nomuvofiqliklar hamda avtomatlashtirish darajasining yetarli emasligi tizim samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Umuman olganda, buxgalteriya xodimlarining huquqiy maqomini mustahkamlash, ichki reglamentlarni takomillashtirish va hisob jarayonlarini standartlashtirish bank buxgalteriya tizimini rivojlantirishning asosiy yo‘nalishlari sifatida qaraladi. Tadqiqot natijalari banklarda boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini oshirish, moliyaviy intizomni mustahkamlash hamda resurslardan samarali foydalanishni ta’minlashga xizmat qiladi. Shu sababli mazkur yo‘nalishdagi ilmiy izlanishlarni davom ettirish va amaliy tavsiyalarni keng joriy etish bank tizimi barqarorligini oshirish uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Abduraimov, A. S. (2024). Buxgalteriya hisobida majburiyatlar va ularni tan olish mezonlari. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali, 2(10), 217–226. https://doi.org/10.5281/zenodo.15351854
2. Saparov, J. B. (2025). Tijorat banklarida buxgalteriya hisobini tashkil etish va hisob yuritish jarayonini takomillashtirishning mohiyati. World Scientific Research Journal, 42(1), 45–58.
3. Gulmuratov, R. Ch. (2024). O‘zbekiston Respublikasi banklarida buxgalteriya hisobini yuritish va buxgalteriya ishlarini tashkil qilish amaliyoti. World Scientific Research Journal, 40(3), 112–120. https://doi.org/10.5281/zenodo.10501070
4. Muminova, P., & Umarov, Z. (2025). Bank majburiyatlari tushunchasi, uning mazmuni va mohiyati. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali, 3(3), 88–97. https://doi.org/10.5281/zenodo.15078973
5. Ikromova, O. (2024). Majburiyatlar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirishning nazariy asoslari. Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot jurnali, 3(1), 55–63. https://doi.org/10.5281/zenodo.15351854
6. Saparov, J. B. (2025). Bank majburiyatlari hisobi va auditini takomillashtirishning strategiyasi. Journal of Scientific Research in Uzbekistan, 5(2), 101–110.
7. To‘xtayev, F. B. (2024). Tijorat banklarida majburiyatlar hisobi va auditini takomillashtirish yo‘llari. World Scientific Research Journal, 39(2), 75–83.